

27.08.2009

LÄÄKÄRIHELIKOPTERITOIMINNAN RAHOITUSTA POHTINEEN TYÖRYHMÄN MUISTIO

Sosiaali- ja terveysministeriön ministereiden yhteinen johtoryhmä asetti 30.4.2009 tekemällään päätöksellä työryhmän valmistelemaan esitystä lääkärihelikopteritoiminnan organisoiminnan rahoituksesta siirryttäessä lääkärihelikopteritoiminnan uuteen järjestämismalliin.

Järjestämismalli perustuu sisäasianministeriön kansliapäällikön johtaman työryhmän joulukuussa 2007 tekemään ehdotukseen lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminnan järjestämiseksi. Työryhmässä olivat sisäasiainministeriön lisäksi edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, Ilmailulaitos ja Rajavartiolaitos. Työryhmän yksimielisen esityksen mukaan

- lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminta pääsääntöisesti eriytetään toisistaan ja pelastus- ja poliisihallinnon tehtävissä käytetään pääsääntöisesti valtion ilma-aluksia
- lääkärihelikopteritoiminnan hallinnointi siirretään nykyisiltä alueellisilta tukiyhdistyksiltä uudelle valtakunnalliselle hallinnointiyksikölle, jonka perustavat yliopistolliset sairaanhoitopiirit
- hallinnointiyksikön tehtävänä olisi keskitetysti kilpailuttaa Suomessa tarvittavat lääkärihelikopterit ja vastata toiminnan edellyttämästä infrastruktuurista mukaan lukien helikopterien tarvitsemat tukikohdat ja lentoavustajatoiminta
- hallinnointiyksikön toiminta ja lentotoiminta rahoitettaisiin veteraanikuntoutusmallin mukaisesti RAY:n tuottovaroin muuttamalla arpajaislain 22 §:ää
- yliopistolliset sairaanhoitopiirit vastaisivat edelleen alueellaan tarvittavan lääkärihelikopterin lääkinnällisestä toiminnasta ja siitä aiheutuvista kustannuksista
- siirtymäkaudella heinäkuulle 2010 saakka hallinnointiyksikön toimintaa rahoitettaisiin 800.000 eurolla valtion yleisellä budjettirahoituksella.

Hallinnointiyksikön perustamis- ja toimintakuluihin myönnettiin valtion vuoden 2008 toisessa lisätalousarvioesityksessä 190.000 euroa ja vuoden 2009 talousarviossa 610.000 euroa.

Sosiaali- ja terveysministeriön 30.4.2009 asettaman rahoitustyöryhmän puheenjohtajana toimi valtiosihteeri Ilkka Oksala sosiaali- ja terveysministeriöstä. Työryhmän jäseniä olivat valtiosihteeri Terttu Savolainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtiosihteeri Velipekka Nummikoski valtiovarainministeriöstä ja valtiosihteeri Antti Pelttari sisäasiainministeriöstä. Työryhmän asiantuntijoiksi kutsuttiin ylijohtaja Raimo Ikonen, neuvotteleva virkamies Matti Pulkkinen, ylitarkastaja Markus Seppelin sekä Tom Silfvast sosiaali- ja terveysministeriöstä. Työryhmä kokoontui neljä kertaa.

Lääkärihelikopteritoiminnan rahoitustyöryhmä etsi vastausta siihen, millä tavalla uusimuotoinen organisaatio rahoitetaan jatkossa. Työryhmän tehtävänä oli selvittää, mi-

ten toimintaan tarvittava rahoitus turvataan, mistä rahoitus hankitaan ja mikä on rahoituksen sopiva taso. Työryhmä ei käsitellyt kysymystä lääkärihelikopteritoiminnan tarkoituksenmukaisuudesta, sen tulevasta laajuudesta tai helikoptereiden sijoituspaikoista. Lähtökohtana oli, että nykyisenlaajuista helikopteritoimintaa jatketaan myös tulevaisuudessa, mutta toiminta järjestetään nykyistä tehokkaammalla ja kokonaistaloudellisesti järkevämmällä tavalla.

Yliopistolliset sairaanhoitopiirit ovat valmistelleet lääkärihelikopterien hallinnointisakeyhtiön perustamista. HYKS ensihoidon ylilääkäri Markku Kuisma on tehnyt asiasta selvityksen (19.2.2009). Siinä on katsottu, että siirtymäaikaa tulisi liian tiukan aikataulun vuoksi jatkaa vuoden 2010 loppuun saakka. Rahoitustyöryhmä on ottanut tämän mukaisesti lähtökohdaksi, että toiminta siirtyisi uudelle hallinnointiyksikölle 1.1.2011 lukien. Osalla nykyisiä helikopterien tukiyhdistyksiä lento-operaattorisopimukset päättyvät jo 30.6.2010. Yhdistyksillä lienee kuitenkin mahdollisuus jatkaa sopimuksia nykyisten lento-operaattoreiden kanssa vuoden 2010 loppuun.

Rahoitustyöryhmä on pohtinut toiminnan perusrahoituksen osoittamista veteraanikuntoutusmallin mukaisesti RAY:n tuotosta arpajaislain 22 §:ään tehtävällä muutoksella, jonka mukaan RAY:n tuottoa voitaisiin osoittaa sosiaali- ja terveysministeriölle käytettäväksi lääkärihelikopteritoiminnasta aiheutuvien hallinnointi- ja lentotoiminnan kulujen rahoittamiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö osoittaisi määrärahan edelleen hallinnointiyksikön käyttöön. Sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat arvostelleet mallia siitä syystä, että niiden mielestä valtion ja kuntien perustehtäviin kuuluvan lääkärihelikopteritoiminnan rahoittaminen ei ole RAY:n tehtävä. Lisäksi rahan osoittaminen RAY:n tuotosta suoraan valtiolle ei olisi johdonmukaista RAY:n yksinoikeusaseman perusteiden kannalta EY-oikeuden näkökulmasta.

Toisena mallina on pohdittu RAY:ltä perittävän arpajaisveron nostoa. Sen taso on nykyisin 8,25 prosenttia RAY:n tuotosta. Arpajaisveroprosentin nostaminen 10:een tuottaisi RAY:n tuottojen nykytasolla valtiolle lisää tuloja noin 11,8 milj. euroa. Arpajaisveron tuotto on riippuvainen rahapeliyhteisöjen tuoton kehityksestä. Rahapeliyhteisöiltä kerättävä arpajaisveron taso vaihtelee huomattavasti eri maissa. Arpajaisveron taso ei ole Suomessa kovin korkea muihin EU:n jäsenmaihin verrattuna. EY-oikeuden tulkintojen näkökulmasta arpajaisveron korotusmalli näyttäisi rahoitustyöryhmän mielestä paremmalta ratkaisulta kuin rahapeliyhtiöiden tuoton käyttö suoraan valtion itse määrittelemiin tarkoituksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on linjannut lähtökohdaksi, että uudelle hallinnointiyksikölle tulisi kohdistaa hallinnointi- ja lentotoiminnan kustannuksiin **enintään noin 11 milj. euroa**, mikä vastaa nykyisin lääkärihelikopteritoimintaan tukiyhdistyksille rahoitusta vastaavien myönnettävää määrää. Kuisman selvityksessä 19.2.2009 on toiminnan vuosittaisten kustannusten arvioitu nousevan noin 16 milj. euroon, missä ei ole voitu ottaa huomioon lento-operaattorien kilpailutuksen mahdollisesti tuottamia säästöjä. Sosiaali- ja terveysministeriössä on myös arvioitu laskelmaa ja katsottu, että nykyisen laajuisen toiminnan kustannukset noussevat kokonaisuudessaan vajaaseen 15 milj. euroon, missä on tuottoina otettu huomioon korvauksia yhteensä noin miljoona euroa Kelalta ja sisäasiainministeriöltä. Toiminnan aiheuttamien kokonaiskustann-

nusten kattamisessa on otettava valtionavustuksen lisäksi huomioon varainkeruun jatkamisen mahdollisuus sekä toiminnan kustannustehokkuuden lisääntyminen. Kustannustehokkuutta voidaan lisätä mm. lento-operaattoreiden keskitetyllä kilpailutuksella ja hallinnon päällekkäisyyksien karsinnalla, kun hallinto siirtyy nykyisiltä yhdistyksiltä keskitetyn hallinnointiyksikön vastuulle.

Nykyisen toimintamallin rahoituksessa on lääkäri- ja pelastushelikopterien tukiyhdistysten omalla varainhankinnalla ja rahankeräystoiminnalla ollut tärkeä merkitys. Varoja on nettomääräisesti kerätty yhteensä noin 4 - 5 miljoonaa euroa vuosittain. Työryhmän esityksellä ei vaikuteta erilaisten kannatusyhdistysten mahdollisuuteen kerätä varoja lääkärihelikopteritoiminnan tukemiseksi myös jatkossa. Kannatusyhdistykset voivat siten jatkossakin kerätä rahaa koko helikopteritoiminnan tai jonkin tietyn alueen helikopterin toiminnan ylläpitämiseen ja lahjoittaa nämä varat helikopteritoiminnan hallinnointiyksikölle (vrt. lastenklinikan kummit keräävät rahaa "korvamerkitysti" joidenkin julkisen sektorin terveydenhuollon yksiköiden toimintaan ja/tai laitehankintoihin).

Työryhmän esitys

Työryhmä esittää, että lääkärihelikopteritoiminnan uuteen organisointimalliin siirryttäessä perustettavalle hallinnointiyksikölle myönnettäisiin varat yksikön hallinnon ja lentotoiminnan kustannusten kattamiseksi vuodesta 2011 alkaen valtion talousarvion STM:n hallinnonalan erilliseltä momentilta. Lääkärihelikopteritoiminnan rahoitus turvataan nostamalla raha-automaattien ja kasinopelien pitämisestä perittävää arpajaisveroa vuoden 2011 alusta lukien 10 prosenttiin tuotosta, mikä edellyttää arpajaisverolain (552/1992; 962/2004) 4 §:n muuttamista.

Helsingissä 9.9.2009

Veli-Pekka Nummikoski
valtiosihteeri

Ilkka Oksala
valtiosihteeri

Antti Pelttari
valtiosihteeri

Terttu Savolainen
valtiosihteeri

